

pravila o okolišu (*global environmental governance*) kao i zelena ekonomija.

Brojne zemlje (Europa, Japan, Južna Koreja, nerazvijene zemlje) su spremne sudjelovati u financiranju zaštite klime. Nasuprot njima zemlje s visokim dohotkom i visokom emisijom ugljičnog dioksida po stanovniku (SAD, Kanada, Australija, Rusija) na to nisu spremne. Weizsäcker podsjeća na ulogu Europe u nadnacionalnom širenju vrijednosti (Rimski ugovori 1957, širenje EU prema Istoku) pa tako i na mogućnost sljedećeg koraka saveza za zaštitu klime. To nije samo praktični korak već je nova vizija dugoročne suradnje i održivosti koju treba signalizirati na institucionalnoj osnovi. Europa bi time stvarala pravu političku uniju.

Ako se stvori novi savez Europe s azijskim prostorom, tada bi se distanca između Europe i SAD povećala (a već je od 2010. prisutna) što bi značilo njihovo ignoriranje većine stanovništva svijeta. Tehnološka suradnja Europe i Azije i moguće smanjenje ugljičnog dioksida, vjerojatno bi izazvalo veliku nelagodu SAD.

Dok se prva dva dijela Godišnjaka bave pitanjima transformacije i zelene ekonomije, zelene alijanse, treći dio pod naslovom *Perzistirajući konflikti*, ukazuje na stvarnost. Okoliš je postalo prostor sukoba interesa i konflikata na međunarodnoj sceni, a na ekološkoj postao je konfliktno polje između tendencija ekonomskog rasta i posljedica za prirodu. Autori priloga ih vide u problemima nuklearne energije, smanjenja biološka raznolikosti, industrijskoj poljoprivredi, nedostatku vode, porastu prometa i rješavanja otpada. U trećem dijelu pišu: Michael Baumüller & Marc Widmann, Stephan Börnecke, Jobst Kraus, Daniel Klingefeld, Carsten Loose,

Udo E. Simonis, Niema Movassat, Felix Bremicker & Gundolf Kolheimer, Andreas Manhart & Rainer Griebhammer, te Sylvia Kotting-Uhl.

Spomenuti članci dio su zanimljivih komentara u Godišnjaku, kojih ima također u trećem i četvrtom dijelu.

Zainteresiranima za socijalnoekološki diskurs o nekim novim pitanjima i teorijskim raspravama kao što su transformacija, zelena ekonomija, savezi za okoliš itd. preporučamo i ovaj Godišnjak ekologije 2012. u kojemu prilozi sadrže niz aktualnih podataka s komentarima.

Ivan Cifrić

**CEU and UNDP SUMMER
UNIVERSITY COURSE
“Sustainable Human Development:
From International Frameworks to
Regional Policies”**

Budimpešta, Mađarska, 4.–15. srpnja 2011.

Ljetna škola „Sustainable Human Development: From International Frameworks to Regional Policies” održana je u Budimpešti, u razdoblju od 04. do 15. srpnja 2011. godine. Central European University zajedno s United Nations Development Programme organiziraju ovu ljetnu školu šestu godinu za redom, odnosno od 2006. godine.

Ljetna škola sastoji se od dva dijela – prvi dio (*on line self-learning module*), koji traje tijekom ožujka i travnja, služi kako bi se polaznici škole bolje upoznali s teorijskom podlogom održivosti kao koncepta, te posebno s konceptom održivog razvoja primjerenog čovjeku ili održivog društvenog razvoja kako ga službeno na Hrvatski s Engleskog jezika prevodi UNDP ured u

Hrvatskoj (*Sustainable Human Development - SHD*).

Prvi dio ili *e-learning course* strukturiran je prema tematskim područjima. Svako tematsko područje ima svoju elektroničku knjižnicu u kojoj se nalaze potrebni materijali za upoznavanje s tematikom ljetne škole. Upoznavanje je preduvjet za uspješno sudjelovanje u *on line* raspravama, kao i za pisanje završnog *on line* testa, ali i za oblikovanje *case study* kojeg natjecatelji također moraju priložiti pri završetku *on-line* natjecanja za odlazak u Budimpeštu. Prema tome, tijekom *on line* modula odvija se natjecanje za odlazak na dvotjednu školu u CEU; natjecanje se sastoji od upoznavanja s literaturom, sudjelovanja na tematskom forumima, pisanju *case study* teksta (o državi iz koje se dolazi), a na kraju je potrebo riješiti i *on line* test. Oko trideset sudionika s najboljim rezultatima dobije priliku za odlazak u Budimpeštu.

Drugi dio škole (*in-residence module*) održava se u Central European University u Budimpešti. Tijekom dva tjedna studentima se pokušavaju približiti aspekti problema održivog razvoja s praktičnog pogleda, zbog toga je ovaj dio škole orijentiran ne samo na predavanja već i na praktične vježbe, grupni rad i igranje uloga. Teorijska podloga u kombinaciji s primjerima iz prakse čini ovu školu kvalitetnom kao i zanimljivom ne samo za studente, znanstvene novake i sveučilišne profesore, nego i za sve one koji se bave temama održivosti, održivog razvoja te održivog razvoja primjerenog čovjeku (*sustainable human development*). Iako se većina tematskih cjelina, zajedno s praktičnim primjerima odnosi na europske zemlje i (azijske) zemalja bivšeg SSSR-a, koje danas pripadaju CIS regiji (*Commonwealth of Independent*

States), ova ljetna škola, naglašavajući kako je „Zemlja a ne nebo granica ljudskog postojanja“ izrazito je korisna sudionicima iz cijelog svijeta (neki su došli iz Nepala, Pakistana, Irana i Meksika). Ovogodišnja ljetna škola bavila se razumijevanjem održivog razvoja primjerenog čovjeku, posebno ističući važnost milenijjskih razvojnih ciljeva (*Millennium Development Goals – MDG's*), odnosno važnost njihova razumijevanja kao i implementiranja u razvojne politike pojedinih zemalja.

Prvi i drugi dio povezani su na način da elektronička knjižnica prvog dijela svojim tematskim cjelinama prati tijek predavanja drugog dijela ljetne škole. Konkretno se radi o sljedećim temama: 1. *Conceptual Frameworks – sustainable human development concepts*; 2. *Human Development Operationalized in Policy Frameworks*; 3. *Measuring human development*; 4. *Human Development and environmental challenges in Europe and CIS*; 5. *Human Development and climate change challenges in Europe and CIS*; 6. *Localizing MDGs - translating SHD agenda into “local development language”*; 7. *Human development and social inclusion*; 8. *Civil society, Social Inclusion and Human Development*; 9. *Institutions and Human Development*. Uz sudjelovanje brojnih stručnjaka (UNDP) i profesora (CEU), sudionici ovogodišnje ljetne škole imali su priliku slušati predavanje profesora Demetriosasa Argyriadesa, čovjeka čija zavidna karijera počinje na London School of Economics, zatim godinama radi u uredima UNDP-a, OECD-a, profesor je i na sveučilištima Wagner Graduate School of New York te City University of New York.

Kako je ljetna škola „Sustainable Human Development: From International Frameworks to Regional Policies“ bila usredo-

točena na promicanje znanja i svijesti o konceptu održivog razvoja primjerenog čovjeku, ali i na milenijske razvojne ciljeve, koji su neraskidivo vezani uz koncept održivog razvoja, odnosno uz implementaciju istoga na globalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, potrebno je u nekoliko riječi objasniti o čemu se radi. Održivi društveni razvoj (održivi razvoj primjeren čovjeku, *Sustainable Human Development – SHD*) svoje osnovno značenje pronalazi u sljedećoj definiciji – održivi razvoj primjeren čovjeku predstavlja povećavanje izbora svakog pojedinca, gdje je nužno voditi računa o zdravstvenoj zaštiti, pristupačnosti edukacijskom sustavu, primjerenom životnom standardu, ali i političkoj slobodi, ljudskim pravima i sigurnosti, kao preduvjetima za što veću mogućnost izbora. Kako bi se povećala sloboda izbora pojedinca da živi svoj život po vlastitom izboru potrebno je voditi računa (na globalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini) o ekonomskom rastu, socio-ekonomskoj ujednačenosti, smanjenju siromaštva, jednakosti spolova, održivosti Zemlje, političkim slobodama i pravu građana na participaciju i odlučivanje te na zaštitu i poštovanje kulturnih identiteta kao i svih ostalih različitosti. Osam je milenijskih ciljeva koji su podjednako važni te međusobno komplementarni: 1. Iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad; 2. Postići osnovno univerzalno obrazovanje; 3. Promovirati ravnopravnost spolova i osnažiti žena; 4. Smanjiti stopu smrtnosti djece; 5. Poboljšati zdravlje majki; 6. Boriti se protiv raznih bolesti kao što su HIV/AIDS, malarija itd.; 7. Osigurati održivost okoliša; 8. Razviti globalno partnerstvo za razvoj. Predavanja, primjeri iz prakse, diskusije, igranje uloga, simulacijske igre, kao i rad u

grupama bio je koncentriran na milenijske razvojne ciljeve, održivi društveni razvoj (ili održivi razvoj primjeren čovjeku), kao i na mogućnosti implementacije ovih ciljeva na regionalnoj i lokalnoj razini. Rad u grupama bio je bitan segment ljetne škole iz nekoliko razloga. Sudionici škole podijeljeni su u tri grupe, njihov je zadatak tijekom dvotjednog boravaka u školi osmisliti razvojni projekt za imaginarnu zemlju, čije karakteristike odgovaraju zemljama iz kojih sudionici ljetne škole dolaze. Studentima koji su na poslijediplomskim studijima i koji nemaju dovoljno (ili uopće) praktičnog iskustva u kreiranju razvojnih projekata ovakav je princip rada u grupama izrazito koristan. Kreiranje razvojnog projekta prate predavanja koja su od velike pomoći u izradi projekta upravo zbog toga što prate suvremena teorijska, kao i praktična saznanja iz ekologije, socijalne ekonomije, socijalne inkluzije, održivog društvenog razvoja itd.

Ljetna škola, kao što je CEU and UNDP Summer University Course “Sustainable Human Development: From International Frameworks to Regional Policies”, održana u Budimpešti početkom srpnja, predstavlja idealnu priliku za upoznavanje s brojnim aktualnim i relevantnim temama vezanima uz održivost i održivi (društveni) razvoj, odnosno primjerena je za sve one koji žele proširiti i produbiti znanje vezano uz suvremena ekonomska, ekološka i društvena zbivanja u svijetu. Dvotjedni boravak na Central European University u skupini od trideset ljudi koji dolaze sa svih strana svijeta, svatko sa svojim iskustvom i znanjem, sedamnaest predavača, koji svoje znanje temelje na znanstveno-istraživačkom radu kao i praktičnom djelovanju, predstavlja

idealnu priliku studentima diplomskih i poslijediplomskih studija, a posebno znanstvenim novacima da se upoznaju sa suvremenim konceptom održivog društvenog razvoja koji težište stavlja na ljudsko biće ali, nikako ne bez sklada s prirodnim okolišem o kojem je gotovo u potpunosti ovisan.

Anita Bušljeta

SIMPOZIJ „RAZVOJ I OKOLIŠ – PERSPEKTIVE ODRŽIVOSTI“ Zagreb, 6. i 7. listopada 2011.

Dne 6. i 7. listopada 2011. godine u prostorijama Filozofskog fakulteta u Zagrebu održavao se znanstveni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem pod naslovom „Razvoj i okoliš – Perspektive održivosti“. Neposredni povod navedenom skupu bilo je obilježavanje 20. obljetnice izlazenja „Socijalne ekologije“. Interes za skup bio je vrlo izražen o čemu svjedoči preko 90 prijavljenih izlaganja od strane više od 120 znanstvenika i stručnjaka iz 8 različitih država jednako kao i prisustvo predstavnika elektronskih i tiskovnih medija iz zemlje i iz inozemstva. Naznačene brojke istovremeno indiciraju važnost promišljanja relacije društva i okoliša u kontekstu suvremenog globalnog društvenog okruženja u kojem se iz dana u dan, zamjetno je, producira čitav niz po prirodni okoliš, ali i za samog čovjeka pogubnih prijetnji. Nužnost upućenosti na iznalaženje novih razvojnih modela unatrag recentnih desetljeća svoju artikulaciju pronalazi u sintagmi *održivog razvoja* kao alternativnoj razvojnoj paradigmi, supstancijalno različitoj u odnosu na ideju neograničenog

*progres*a fundiranoj modernističkoj paradigmi razvoja.

Da je održivi razvoj iznimno slojevit koncept koji u sebi supsumira čitav niz diferentnih dimenzija, do izražaja je došlo i na ovome skupu koji je okupio predstavnike različitih strukovnih profila. No, pitanje održivosti razvojne dinamike društva isto je tako vrlo pragmatično pitanje jer upućuje na iznalaženje primjerenih razvojnih praksi. Koncept održivog razvoja simultano je i koncept koji zahtijeva daljnju teorijsku elaboraciju, ali i ideja koju valja podrobnije raščlaniti u niz konkretnih operabilnih mjera. Obje ove svojevrsne razine značenja održivog razvoja bile su tematizirane na simpoziju, dakle, i kao razmatranje pojedinih teorijskih prijepora, ali i kao analiza aktualnih praksi čovjekova odnošenja prema prirodnom okolišu uz uvijek prisutnu ambivalentnost: postojećeg načina odnošenja prema okolišu te kakav bi isti mogao/trebao biti.

Uvodnu riječ i pozdravni govor održala je predsjednica Organizacijskog odbora dr. sc. Branka Galić koja je riječ prepustila prof. dr. sc. Damiru Borasu, dekanu *Filozofskog fakulteta*. Pozdravna slova zatim su uputili prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš, rektor *Sveučilišta u Zagrebu* i predsjednik *Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, akademik Zvonko Kusić. U nastavku su se prisutnima u velikoj dvorani D-7 Filozofskog fakulteta u Zagrebu obratili i gospodin Nikola Ružinski, *državni tajnik za zaštitu okoliša u Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva*, koje je ujedno bilo i pokrovitelj simpozija, te izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba gospođa Jadranka Veselić Bruvo, *pročelnica Gradskog ureda za stratejsko planiranje i razvoj Grada Zagreba*. U okviru otvaranja znanstvenog simpozija